

Wanda Krotos

Inspiratorska rola pism krakowskich z lat 1795–1830 w zakresie publikowania wydawnictw samoistnych*

Na przestrzeni 36 lat, od roku 1795 do powstania listopadowego, ukazywało się w Krakowie 15 pism, które prezentowały wybory literackie. W zasadzie periodyki te dzielą się na dwie grupy: jedna – redagowana przez Jana Maja i druga – prowadzona przez Konstantego Majeranowskiego. J. Maj tworzył serwis trzech pism: „Monitora Różnych Ciekawości” (1795), „Gazety Krakowskiej” (1796–1830) i „Zbioru Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” (1812). W latach 1819–1830 K. Majeranowski zestawiał treść dziewięciu periodyków: „Pszczółki Krakowskiej” (1819–1822), „Krakusa” (1822), „Muzy Nadwiślańskiej (1823), „Pielgrzyma z Tęczyzna” (1823), „Pszczółki Polskiej” (1823), „Rozrywek Przyjemnych i Pożytecznych” (1826–1827), „Kuriera Krakowskiego Płci Pięknej i Literaturze Poświęconego” (1827), „Gońca Krakowskiego” (1828–1830) i „Wandy” (1829–1830). Pozostałe trzy pisma: „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączony” (1817–1830), „Rozmaitości Naukowe” (1828–1829) oraz „Pamiętnik Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych” (1830) drukowały utwory literackie sporadycznie na marginesie publikacji naukowych.

Ogółem w periodykach krakowskich wydrukowano 694 wiersze, 40 dramatów i 135 utworów prozatorskich, co łącznie stanowi 869 pozycji. Informacje, które podali w swych pismach redaktorzy oraz poszukiwania bibliograficzne, pozwoliły wyodrębnić następujące grupy utworów występujące w periodykach krakowskich:

- 1) drukowanych wyłącznie w danym piśmie,
- 2) publikowanych jako przedruki z innych periodyków,
- 3) publikowanych jako przedruki z dzieł samoistnych już wydanych,
- 4) ogłaszanych równolegle w piśmie i wydaniu samoistnym,

* Artykuł jest fragmentem większej całości pt. *Prasa Krakowska lat 1785–1830 jako nośnik treści literackich*.

5) przedstawianych wcześniej w krakowskich, niż innych periodykach,

6) przedstawianych wcześniej, niż w dziełach osobno odbitych.

Rozkład utworów z poszczególnych grup wyglądał następująco w pismach krakowskich:

„Monitor Różnych Ciekawości”

Ad 3. W „Monitorze Różnych Ciekawości” z 1795 r. znalazła się tylko jedna wzmianka dotycząca przedruku wiersza, którego autorem był Fryderyk II Wielki. Redaktor J. Maj informował, iż jest to przekład: z *Dzieł za życia wydrukowanych t. III*¹.

Ta enigmatyczna wiadomość wykluczyła wszelkie spekulacje na temat miejsca i roku publikacji samoistnej utworu Fryderyka II, nie jest bowiem znany ani kraj ani język, w którym została wydana. Można jedynie odrzucić wileńską edycję z lat 1787–1788 jako wydaną po śmierci króla Prus².

„Gazeta Krakowska”

Ad 1. Według *Bibliografii literatury polskiej Nowy Korbut* tylko sześć utworów czterech poetów wydrukowanych zostało w „Gazecie Krakowskiej”. W 1812 r. T.K. Tymowski wspominał Włodzimierza Potockiego³, krakowskiego bohatera z 1809 r., a w 1813 r. wierszem zagrzewał do boju pospolite ruszenie Polaków, udających się z Napoleonem na Moskwę⁴. W 1818 r. K. Brodziński sławił uosobioną cnotę przy okazji życzeń składanych carowi w „wigilią uroczystości urodzin”⁵. Tenże poeta zwracał się do Izby Prawodawczej Krakowa w 1824 r. w związku z czwartym wyborem S. Wodzickiego na prezesa Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej⁶. Uroczystości żałobne ku czci T. Kościuszki miały w Krakowie licznych piewców. Jednym z nich był I. Humnicki, twórca wiersza napisanego na śmierć wodza Insurekcji i ogłoszonego w 1817 r.⁷ Także zgon Aleksandra I wzbudził

¹ Monitor Różnych Ciekawości 1795 t. 1 cz. 1–2 s. 262.

² K. Estreicher: *Bibliografia polska XIX stulecia*. S.I.T.I. Kraków 1872 s. 520.

³ [Tymowski Tomasz Kantorbery:] *Wiersz na zgon Włodzimierza Potockiego*. *Gazeta Krakowska* 1812 nr 31 s. 374 dod.

⁴ Tenże: *Do pospolitego ruszenia*; tamże, 1813 nr 6 s. 69–70 dod.

⁵ Brodziński Kazimierz: Inc.: „Cnota jest piękna...”; tamże 1818 nr 1 s. 3.

⁶ Tenże: *Do Izby Prawodawczej Wolnej Rzeczypospolitej Krakowa dnia 10 grudnia 1824*. tamże 1824 nr 100 s. 1197 (numeracja mylna s. 2097).

⁷ Humnicki Ignacy: *Wiersz żałobny na śmierć Tadeusza Kościuszki przez... w Krakowie napisany*. tamże 1817 nr 103 s. 1256–1257 dod.

dził węgę w wielu poetach. „Gazeta Krakowska” opublikowała w 1826 r. utwór W. Miniewskiego zawierający słowa żalu po wspaniałomyślnym władcy⁸.

Ad 2. Przedruki znajdujące się w „Gazecie Krakowskiej” pochodziły z pism warszawskich oraz lwowskiego, wileńskiego, poznańskiego i jednego nie zidentyfikowanego. Za przedruk z „Gazety Warszawskiej” z 1802 r. w „Gazecie Krakowskiej” z tegoż roku *Nowy Korbud* uznał utwór F. Karpińskiego skierowany do Aleksandra I⁹. Drugi przedruk z „Gazety Warszawskiej” z 1810 r. nie jest już w *Nowym Korbucie* zaznaczony. Było to *Przygotowanie na przyjęcie monarchy, czyli Krakowiaki*, a znalazło się na łamach „Gazety Warszawskiej” 16 czerwca 1810 r.¹⁰ Brak wzmianki, że 24 czerwca tegoż roku „Gazeta Krakowska” przekazała swoim czytelnikom powyższy utwór będący urywkiem z opery W. Bogusławskiego¹¹. Ponieważ dzieło nie zostało wydane drukiem, wyjątek przedstawiony w „Gazecie Krakowskiej” mógł być przedrukiem właśnie z „Gazety Warszawskiej”.

Dnia 24 maja 1804 r. L. Osiński wygłosił wiersz *O dobroczynności* na posiedzeniu Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk¹². Następnie utwór znalazł się na szpaltach „Nowego Pamiętnika Warszawskiego” w 1804 r.¹³, skąd mógł zostać przedrukowany w tym samym roku przez „Gazetę Krakowską”. Informacji tej redaktor J. Maj nie podał w swym piśmie, nasuwa się ona jako wniosek z penetracji przedruków tegoż utworu opisanych w *Nowym Korbucie*.

Hymn A. Felińskiego rozpoczynający się od słów *Boże, coś Polskę...* opublikował „Pamiętnik Warszawski” w 1816 r.¹⁴ W „Gazecie Krakowskiej” znalazł się on także w tym roku. Redaktor J. Maj nie stwierdził, że jest to przedruk, ale w korespondencji z Warszawy¹⁵ informował o przyczynach napisania utworu i chóralnym wykonywaniu hymnu, stąd wniosek, że przedruku mógł dokonać z tego pisma warszawskiego, które go przedstawiło na swych szpaltach. Warto dodać, że dopiero w dwa lata później, w 1818 r., w Krakowie ukazało się osobne wydanie tego utworu¹⁶.

Z „Gazety Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego” musiała „Gazeta Krakowska” przedrukować trzy utwory, według *Nowego Korbuta* bowiem, tylko tam się one ukazały¹⁷. Były to dwa wiersze K. Brodzińskiego wydrukowane w la-

⁸ Miniewski W[ładysław]: *Wiersz na zgon najjaśniejszego Aleksandra I, cesarza Wszzech Rosji, króla polskiego etc.*. tamże, 1826 nr 8 s. 93–94.

⁹ *Bibliografia literatury polskiej Nowy Korbud* (zwana dalej skrótem *Nowy Korbud*) t. 5. Warszawa 1967 s. 81.

¹⁰ Tamże, t. 4. Warszawa 1966 s. 261.

¹¹ *Gazeta Krakowska* 1810 nr 50 s. 592–593.

¹² Tamże, 1804 nr 49 s. 585 dod.

¹³ *Nowy Korbud* t. 5. Warszawa 1967 s. 448.

¹⁴ Tamże, t. 4 Warszawa 1966 s. 453.

¹⁵ *Gazeta Krakowska* 1816 nr 60 s. 734.

¹⁶ *Nowy Korbud* t. 4. Warszawa 1966 s. 453.

¹⁷ Tamże, s. 305; t. 5. Warszawa 1967 s. 178 poz. 5.

tach 1811 i 1815 oraz jeden barona J.Ch. Serry, rezydenta francuskiego w Warszawie, przedstawiony w 1811 r.¹⁸ Jednakże biorąc pod uwagę tę samą częstotliwość ukazywania się obu pism (dwa razy w tygodniu) i fakt, że K. Brodziński służył w wojsku, w Krakowie, można zaryzykować tezę, iż pierwszy krakowski wiersz sierżanta artylerii *Pożegnanie Krakowianów d. 7 maja r.b.* [tj. 1811] ukazał się najpierw w „Gazecie Krakowskiej”, a następnie w „Gazecie Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego”. Dwa pozostałe wiersze, jako wydrukowane we wcześniejszych numerach „Gazety Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego”, niewątpliwie zostały z niej przedrukowane.

Przedstawiając w 1819 r. wolny przekład ballady F. Ratschke’go, dokonany przez W. Chłędowskiego, redaktor J. Maj zaznaczył w piśmie, iż przedrukował ją z „Pamiętnika Lwowskiego”, co potwierdza „Nowy Korbut”¹⁹.

Pod ostatnim odcinkiem powieści S. Jaszowskiego *Tymotej, czyli Kazimierz Wielki we Lwowie*, wydrukowanej w „Gazecie Krakowskiej” z 1828 r., znalazła się lapidarna wzmianka z „Rozmaitości Lwowskich”, która pozwoliła zidentyfikować przedruk²⁰.

List praprawnuka ks. Baki, przyjaciela prawdy, do Towarzystwa Szubrawskiego redaktor „Gazety Krakowskiej” przedrukował w 1819 r. z „Tygodnika Wileńskiego”, jak to sam podał po tytule wiersza²¹. *Nowy Korbut* nie notuje tego wiersza, brak więc możliwości skonfrontowania słów redaktora J. Maja ze stanem faktycznym. Aż trzy przedruki z „Gazety Poznańskiej” znalazły się na szpaltach „Gazety Krakowskiej” w latach 1809, 1813, 1824. Przy druku *Marsza patriotycznego* J. Rynarzewskiego w r. 1809 redaktor J. Maj wskazał pismo, z którego wiersz przedrukował²², jednakże brak potwierdzenia tej informacji w *Nowym Korbutie*, a tym samym i brak rocznika, z którego przedruk nastąpił.

Koniec ostatniej wyprawy, wiersz J.U. Niemcewicza „czytany na publicznym posiedzeniu Towarzystwa Królewskiego Przyjaciół Nauk dnia 7 stycznia 1813 roku”, wydrukowany został w „Gazecie Krakowskiej” w tymże roku. Ponieważ *Nowy Korbut* podaje tylko to pismo²³, można jedynie przyjąć, że z niego redaktor J. Maj przedrukował utwór J.U. Niemcewicza.

¹⁸ [Brodziński Kazimierz:] *Pożegnanie krakowianów d. 7 maja r.b.* *Gazeta Krakowska* 1811 nr 37 s. 446 dod.: Tenże: *Do Towarzystwa Dobroczynności*; tamże, 1815 nr 12 s. 141–142 dod.: Serra (Jean Charles): *In Varsoviam vota reducis Amici.* (Tekst w j. łac.); tamże 1811 nr 101 s. 1230; Tenże: *Wiersz JW. barona..., posła francuskiego przy dworze saskim, na swój powrót do Warszawy*, z łacińskiego (tl.) W, tamże.

¹⁹ *Nowy Korbut* t. 4. Warszawa 1966 s. 341.

²⁰ *Gazeta Krakowska* 1828 nr 91 s. 1096.

²¹ Tamże, 1819 nr 19 s. 238 dod.

²² Tamże, 1809 nr 60 s. 758 dod.

²³ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 400.

Jako przedruk z „Gazety Poznańskiej” znalazł się na szpaltach „Gazety Krakowskiej” w 1824 r. utwór W. Turskiego *Do parlamentu angielskiego*²⁴. Z *Nowego Korbuta* wiadomo, że tenże autor niektóre wiersze drukował w swoim miesięczniku „Weteran Poznański” z 1825 r.²⁵, mógł więc wcześniej drukować w „Gazecie Wielkiego Księstwa Poznańskiego”, nazwanej przez J. Maja nieprecyzyjnie „Gazetą Poznańską”.

W 1817 r. redaktor J. Maj informował czytelników:

„W piśmie łacińskim *Augurium*, które wydał nauczyciel wysłużony J.I. Przybylski ku czci 39 rocznicy urodzin Najjaśniejszego Cesarza i Króla ALEKSANDRA I umieszczony jest następujący sześciowiersz”²⁶.

Utwór przedrukowany został z nieznanego autorom *Prasy polskiej z lat 1661–1864*²⁷ i M. Tyrowiczowi²⁸ periodyku, a dotyczył cara, który według poety, przywrócił pokój na świecie.

Pierwszy i ostatni zarazem przedruk wiersza z obcego, nieznanego pisma dokonany w 1797 r. redaktor J. Maj zaznaczył w „Gazecie Krakowskiej” następująco: „Dziennik jeden przywodzi z Almanach des Muses na rok 5/1767 w Paryżu drukowanego, co następuje”²⁹. Po tej informacji w „Gazecie znalazł się, w języku polskim i francuskim, krótki wierszyk definiujący znikomy udział ludu Francji w rządzeniu krajem.

Ad 3. Jedynie trzy przedruki, z dzieł uprzednio wydanych samoistnie, znalazły się na szpaltach „Gazety Krakowskiej”. Pierwszym był wiersz O. Kopczyńskiego wydrukowany i wręczony Fryderykowi Augustowi na audyencji udzielonej pijarom przez króla 27 grudnia 1811 r.³⁰ J. Maj zamieścił w swoim piśmie informację o przekazaniu utworu królowi, nie wspomniał natomiast, z którego z dwu osobnych wydań dokonał w 1812 r. przedruku. Z kolei *Nowy Korbut* nie podaje „Gazety Krakowskiej” jako pisma, w którym opublikowano wiersz O. Kopczyńskiego.

Drugi przedruk również dotyczy wiersza O. Kopczyńskiego. W doniesieniu z Warszawy datowanym na 4 października 1814 r. J. Maj sygnalizował ukazanie się w Warszawie drukiem łacińskiego wiersza O. Kopczyńskiego, skierowanego do kongresu wiedeńskiego, a napisanego 1 października. Przedstawiając utwór czytelnikom 12 października redaktor dodawał, że wiersz: „wytłumaczony na język polski przysłano nam do umieszczenia”³¹. Według *Nowego Korbuta* przekładu dokonał Józef Dionizy Minasowicz³², trudno jednak twierdzić, że to on dostarczył J. Majowi tłumaczenia.

²⁴ Turski Wincenty: *Do parlamentu angielskiego*. *Gazeta Krakowska* 1824 nr 36 s. 425–426.

²⁵ *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 376.

²⁶ *Gazeta Krakowska* 1817 nr 1 s. 9 dod.

²⁷ *Prasa polska w latach 1661–1864*. Warszawa 1976.

²⁸ Tyrowicz Marian: *Prasa Galicji i Rzeczypospolitej Krakowskiej. 1772–1850*. Kraków 1979.

²⁹ *Gazeta Krakowska* 1797 nr 8 s. 7.

³⁰ Tamże. 1812 nr 19 s. 221.

³¹ Tamże. 1814 nr 82 s. 1001 dod.

³² *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 155.

Jedyny przekład i przedruk z dzieła uprzednio wydrukowanego za granicą został w „Gazecie Krakowskiej” umieszczony w 1808 r. Był to fragment o kawie, wyjęty z nowego poematu J. Delille’a, który ukazał się w Paryżu „teraz”, jak to określił J. Maj³³. Przekładu wyjątku na język polski dokonał J.I. Przybylski.

Ad 4. O kilku utworach, co do których brak danych w *Nowym Korbucie* jako o wydrukowanych osobno, redaktor Maj zamieścił informacje pozwalające uznać, iż najpierw ujrzały one światło dzienne w formie druków ulotnych, a następnie, ale w tym samym roku, pojawiły się na szpaltach „Gazety Krakowskiej”. Dotyczy to przede wszystkim wierszy politycznych rozpowszechnianych wśród zgromadzeń fetujących cesarza austriackiego i dostojników z jego dworu. Tak stało się w 1796 r. w dzień homagium, gdy „była rozdawana od magistratu Krakowskiego następująca łacińska oda do J.C. Mci”, w której nieznany autor gloryfikował rządy Franciszka II³⁴. Następnie w 1797 r. podczas obchodów urodzin tegoż cesarza w teatrze śpiewano pieśń *Boże zachowuj cesarza*, „którą wszystkim przytomnym w polskim i niemieckim języku rozdawano”³⁵.

W r. 1800 na cześć przyjazdu Mailatha Szekely’ego „tajnego konsyliarza i najwyższego kanclerza obu Galicji” władze miasta zorganizowały zabawę, w czasie której „rozdawane były od magistratu na jego przybycie zrobione łacińskie wiersze”³⁶. Jeszcze wcześniej, w 1796 r., łacińską odą Kraków żegnał Karla von Hoya, gubernatora pruskiego. J. Maj przedstawiając w „Gazecie Krakowskiej” tłumaczenie utworu mówił o odzie, jako wydrukowanej wcześniej po łacinie³⁷.

Zwyczaj osobnego wydawania i propagowania utworów powtórzył się w 1809 r., po wyzwoleniu Krakowa spod okupacji austriackiej. Jednakże w „Gazecie Krakowskiej” znalazł się tylko jeden wiersz z tych osobno odbitych – patriotycznych, które napisano na cześć Napoleona. Maj wyjaśniał tę sprawę następująco: „Tych (wierszy) w gazecie naszej nie umieszczamy, albowiem po większej części ogłoszone zostały drukiem”³⁸. Utwór, o którym mowa, „rozrucano w tłumie” świętującym w Żelechowie fakt umieszczenia orłów francuskich, jako oznaki władzy Napoleońskiej, na gmachach urzędowych³⁹.

Po raz ostatni wydrukowany utwór patriotyczny rozdawany był w Warszawie 23 listopada 1813 r., kiedy Żydzi z tego miasta zorganizowali uroczystość żałobną na cześć pamięci księcia J. Poniatowskiego. Rozpowszechniali na niej wiersz opublikowany w języku hebrajskim i polskim⁴⁰.

³³ Gazeta Krakowska 1808 nr 74 s. 886 dod.

³⁴ Tamże. 1796 nr 67 s. 1.

³⁵ Tamże. 1797 nr 15 s. 3.

³⁶ Tamże. 1800 nr 78 s. 931.

³⁷ Tamże. 1796 nr 6 s. 1.

³⁸ Tamże. 1809 nr 67 s. 835.

³⁹ Tamże, nr 64 s. 802.

⁴⁰ *Józefie Poniatowski z Ciołków bohaterze!* Gazeta Krakowska 1813 nr 96 s. 1140.

Równoległe z wierszami, wydawanymi jako druki ulotne, ukazywały się w „Gazecie Krakowskiej” utwory związane z wydarzeniami politycznymi tamtych czasów. Kiedy w 1802 r. Aleksander I odbywał podróż po Litwie, poeci pisali o wspaniałych rządach cara i dawali wyraz nadziei na lepsze jutro Polski. Pięć wierszy wydrukowano z tej okazji w „Gazecie Krakowskiej” i wszystkie tego samego roku ukazały się w osobnych odbiciach⁴¹. Autorami ich byli J.K. Bogusławski, F. Karpiński i F. Szahin.

Spośród licznych utworów wyrażających w 1809 r. radość z odzyskania niepodległości o trzech wiadomo z *Nowego Korbuta*, że miały również wydania osobne. Były to wiersze J. Jarońskiego⁴², F. Wężyka⁴³ i K. Koźmiana⁴⁴. W latach 1810⁴⁵ i 1814⁴⁶ ukazały się drukiem dwa wiersze M. Molskiego. W tych samych latach znalazły się na łamach „Gazety Krakowskiej”. W pierwszym poeta fetował przyjazd do Warszawy Fryderyka Augusta, w drugim składał życzenia imieninowe Zofii Zamojskiej z Czartoryskich. W 1813 r. F. Wężyk złożył księciu J. Poniatowskiemu życzenia imieninowe w wierszu umieszczonym w „Gazecie Krakowskiej” i równoległe wydał ten utwór drukiem⁴⁷.

Ad 6. Wcześniej niż w publikacjach samoistnych na szpaltach „Gazety Krakowskiej” pojawiło się pięć utworów. Pierwszym był patriotyczny wiersz K. Majeranowskiego skierowany do wojska polskiego w 1809 r., a przedrukowany w anto-

⁴¹ Bogusławski Józef Konstanty: *Na portret najjaśniejszego i najlaskawszego imperatora Wszech Rosji Aleksandra I w sali ratusza miasta gubernińskiego Wilna*. *Gazeta Krakowska* 1802 nr 54 s. 641–642; Tenże: *Na ołtarz pod portretem najjaśniejszego i najlaskawszego imperatora Wszech Rosji Aleksandra I w sali ratusza miasta gubernińskiego Wilna*, tamże s. 642; Tenże: *Na odjazd najjaśniejszego i najlaskawszego imperatora Wszech Rosji Aleksandra I z miasta gubernińskiego Wilna*, tamże; Karpiński (Franciszek): *Do najjaśniejszego imperatora [Aleksandra I] od panien dwunastu wyposażonych z powodu radosnego przybycia jego do Grodna*. *Przez...* tamże, nr 55 s. 650–651; Szahin Franciszek: *Uwaga podczas iluminacji*, tamże, s. 651; *Nowy Korbut* t. 4. Warszawa 1966 s. 255 poz. 12, 11.

⁴² *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 23 poz. 10.

⁴³ Tamże t. 6/1. Warszawa 1971 s. 407 poz. 5.

⁴⁴ [Koźmian Kajetan:] *Oda czytana na publicznym posiedzeniu w dzień uroczystości zawieszenia orłów francuskich w Lublinie*. „*Gazeta Krakowska*” 1809 nr 61 s. 764–765; Estreicher Karol: *Bibliografia polska...* t. 2. Kraków 1874 s. 458.

⁴⁵ Molski [Marcin]: *Na przyjazd najjaśniejszego pana [Fryderyka Augusta] do Warszawy przez kraj nowo nabyty dnia 17 maja 1810*. „*Gazeta Krakowska*” 1810 nr 44 s. 527–529 dod.: *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 335 poz. 5.

⁴⁶ Tenże: *Bukiet dla JW. Zofii z księżąt Czartoryskich, hrabiny Zamojskiej, w oktavę imienin d. 22. maja 1814*; tamże. 1814 nr 45 s. 529–530; *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 336 poz. 11.

⁴⁷ [Wężyk Franciszek:] *Do JO. księcia Józefa Poniatowskiego, naczelnego dowódcy wojsk polskich, regimentariusza generalnego siły zbrojnej narodowej, kawalera wielu orderów dnia 19 marca r. 1813 w Krakowie*. „*Gazeta Krakowska*” 1813 nr 23 s. 262–264; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 408 poz. 16.

logii utworów żołnierskich dopiero w 1970 r.⁴⁸ Pozostałe wiersze doczekały się wcześniejszych wydań drukiem. Patriotyczny utwór F. Morawskiego z 1814 r. ukazał się w ramach publikacji *Bard Oswobodzonej Polski* z 1831 r.⁴⁹, a wiersz J.U. Niemcewicza, także z 1814 r., napisany w związku ze śmiercią księcia J. Poniatowskiego opublikowano zaledwie w dwa lata później⁵⁰. O fragmencie dzieła J. Świderskiego wydrukowanym w „Gazecie Krakowskiej” z 1810 r. J. Maj pisał następująco: „Z nadesłanego nam do druku poematu w VI pieśniach: Galicja uwolniona umieszczamy tymczasem następujący wyjątek”⁵¹. Dwadzieścia trzy numery dalej, w tym samym roku, redaktor podał wiadomość o ukazaniu się poematu drukiem, ale pod zmienionym tytułem, tzn. *Galicja oswobodzona*⁵².

Co prawda opera L.A. Dmuszewskiego *Łaska imperatora* została wystawiona w Warszawie 11 marca 1814 r.⁵³, ale drukiem wyszła dopiero w 1821 r.⁵⁴ Śpiewki z tego dzieła „Gazeta” wydrukowała w 1814 r., czyli przed osobnym wydaniem opery.

„Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego”

Ad 4. Z czternastu utworów patriotycznych, przedstawionych w „Zbiorze” w 1812 r., trzy ukazały się równolegle w różnych periodykach i osobnych wydaniach, cztery zaś poza „Zbiorem” występowały wyłącznie jako druki ulotne.

Z grupy pierwszej poza „Zbiorem” wiersz J.U. Niemcewicza wydała „Gazeta Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego” oraz „Gazeta Poznańska”⁵⁵, utwór F. Wężyka znalazł się w „Gazecie Warszawskiej”⁵⁶, a oda T.K. Tymowskiego w „Gazecie Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego”⁵⁷. Dodać trzeba, że

⁴⁸ [Majeranowski Konstanty:] *Wiersz do pulków 2go i 8go Księstwa Warszawskiego od obywateli miasta Warszawy*. „Gazeta Krakowska” 1809 nr 105 s. 1303; *Nowy Korbut* t. 6/2. Warszawa 1972 s. 170.

⁴⁹ Morawski F[ranciszek]: *Oda na przybycie wojska narodowego do Warszawy d. 8 września 1814*. „Gazeta Krakowska” 1814 nr 77 s. 941–942 dod.; *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 339 poz. 3.

⁵⁰ *W dzień imienin najjaśniejszego Aleksandra Igo, imperatora Wszech Rosji dnia (30 sierpnia) 11 września 1814 roku*. „Gazeta Krakowska” 1814 nr 79 s. 965–966 dod.; *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 395 poz. 54.

⁵¹ „Gazeta Krakowska” 1810 nr 1 s. 11.

⁵² Tamże, nr 23 s. 291 dod.

⁵³ *Nowy Korbut* t. 4. Warszawa 1966 s. 427 poz. 62.

⁵⁴ Tamże, s. 429 poz. 109.

⁵⁵ [Niemcewicz Julian Ursyn:] *Pieśń wojenna*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 2 s. 8; *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 394 poz. 40.

⁵⁶ [Wężyk Franciszek:] *Na dzień dorocznego urodzin Napoleona Wielkiego dnia 15go sierpnia 1812*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 5 s. 37–38; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 408 poz. 14.

⁵⁷ [Tymowski Tomasz Kantorbery:] *Oda z powodu ogłoszenia aktu Konfederacji Generalnej w Krakowie napisana*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 9 s. 69–71; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 584 poz. 2.

w odpisie tytułu wiersza T.K. Tymowskiego umieszczonym w *Nowym Korbutcie* znalazła się pomyłka, nie wykluczająca zresztą pewności, że opis dotyczy utworu opublikowanego w „Zbiorze”⁵⁸. Ponadto wszystkie wymienione utwory ukazały się jako druki ulotne w 1812 r., ale tylko w przypadku wiersza J.U. Niemcewicza znane jest miejsce druku⁵⁹.

W grupie drugiej znalazły się dwa wiersze F. Wężyka⁶⁰, jeden T.K. Tymowskiego⁶¹ i jeden J.T.M. Skórkowskiego⁶². One również zostały wydrukowane osobno w 1812 r., ale tylko w jednym z wierszy F. Wężyka, zatytułowanym *Oda z okoliczności ogłoszenia Polski dnia 28 czerwca 1812 w Warszawie* w metryce wydawniczej umieszczono miejsce druku⁶³.

„Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonym”

Ad 2. Z pięciu utworów Pawła Czajkowskiego opublikowanych w „Roczniku” trzy nie ukazały się ani w żadnym innym piśmie, ani w formie druku samoistnego, dwa natomiast pojawiły się w wydaniach osobnych. Wśród pierwszych był obraz VI z poematu pt. *Sala Jagiellońska*⁶⁴. Inne obrazy przedstawił „Pamiętnik Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych”⁶⁵, ale tego nie powtórzył.

Ad 3. Osobno ukazała się w Krakowie w 1818 r. *Majówka na Bielanach krakowskich*, wydana rok wcześniej, niż w „Roczniku” oraz opublikowana w War-

⁵⁸ *Nowy Korbut* podaje, że w „Zbiorze Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” utwór rozpoczął się od słów *Oda z okoliczności...* podczas gdy początek jej brzmiał *Oda z powodu...*

⁵⁹ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 394 poz. 40.

⁶⁰ [Wężyk Franciszek:] *Oda z okoliczności ogłoszenia Polski dnia 28 czerwca 1812 w Warszawie*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 2 s. 12–15; Tenże: *Wiersz do wojska polskiego z okoliczności rozpoczętej wojny z Moskwą*; tamże, nr 6 s. 46–48; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 408 poz. 11, 10.

⁶¹ Tymowski [Tomasz] K[antorbery]: *Do braci naszych w służbie moskiewskiej*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 9 s. 71–72; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 408 poz. 3.

⁶² Skórkowski Józef Tadeusz Michał: *Oda napisana z okoliczności stanowiącej najpożądańszą w dziejach naszych ogłoszenia Królestwa Polskiego aktem Konfederacji Generalnej w Warszawie, prze-... w Krakowie 1812*. „Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” 1812 nr 18 s. 142–144; Estreicher Karol: *Bibliografia polska...* t. 4. Kraków 1878 s. 266.

⁶³ *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 408 poz. 11.

⁶⁴ Czajkowski Paweł: *Sala Jagiellońska. Obraz VI. czytany na posiedzeniu publicznym prze-... , profesora literatury*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonym” 1827 t. 12 s. 281–305.

⁶⁵ Tenże: *Obraz III z poematu Sala Jagiellońska prze-... , profesora literatury w Uniwersytecie Jagiellońskim*. „Pamiętnik Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych” 1830 nr 2 s. 37–50; Tenże: *Poematu Sala Jagiellońska obraz II' obejmujący pochwałę Kopernika prze-... , tamże nr 3 s. 3–17*

szawie w 1820 r.⁶⁶ *Oda do wzniesionej mogiły dla Kościuszki* także z rocznym wyprzedzeniem w stosunku do publikacji z „Rocznika” i na dodatek jako odbitka z „Pszczółki Krakowskiej”, gdzie utwór wydrukowano także w 1820 r.⁶⁷ Obydwa utwory autor przedstawił wcześniej na posiedzeniach krakowskiego Towarzystwa Naukowego, z których pierwsze było prywatne (15 czerwca 1818 r.), a drugie publiczne (22 października 1820 r.)⁶⁸.

„Pszczółka Krakowska”

Ad 1. Przy rozpatrywaniu utworów umieszczonych wyłącznie w „Pszczółce” uderza skąpa liczba informacji, udzielonych przez redaktora na temat drukowanych pozycji. K. Majeranowski przyznał się jedynie do druku z rękopisów pięciu wierszy H. Kołłątaja⁶⁹, dwudziestu L. Szabla⁷⁰ i jednego A. Krzyckiego⁷¹. Prawdopodobnie do grona wymienionych autorów doliczyć można K. Godebskiego, A. Wagę i A. Wielopolskiego. Z dwudziestu trzech utworów K. Godebskiego, wydrukowanych w „Pszczółce” *Nowy Korbut* wymienia tylko trzy i nie wspomina o osobnym wydaniu poezji czy prozy tego autora⁷². Dziesięć sielanek A. Wagi pozostaje do dziś w rękopisie w Zbiorach Baworowskich⁷³, a o debiucie poetyckim A. Wielopolskiego w „Pszczółce” można mówić tylko na podstawie sugestii Z. Jagody⁷⁴. Natomiast o wielu utworach K. Majeranowskiego informacji udziela *Nowy Korbut*⁷⁵. Z wydrukowanych w „Pszczółce” dziesięciu wierszy o czterech wiadomo, że ukazały się tylko w tym piśmie⁷⁶. To samo dotyczy czterech, z jedenastu, utworów dramatycznych⁷⁷ oraz siedmiu, z czternastu, utworów prozator-

⁶⁶ Tenże: *Majówka na Bielanach krakowskich czytana przez... profesora literatury, na posiedzeniu prywatnym Towarzystwa Naukowego dnia 15 czerwca 1818 roku*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonego” 1819 t. 4 s. 255–266; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 573 poz. 4.

⁶⁷ Tenże: *Oda do wzniesionej mogiły dla Kościuszki. Czytana na posiedzeniu publicznym przez... dnia 22 października 1820*; tamże. 1821 t. 6 s. 320–323; *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 573 poz. 7.

⁶⁸ Tamże, poz. 4, 7.

⁶⁹ „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 2 nr 30 s. 25.

⁷⁰ K.: *Wspomnienie Leona Szabla krakowianina*; tamże, 1821 t. 2 nr 13 s. 16.

⁷¹ Tamże, nr 24 s. 257.

⁷² *Nowy Korbut* t. 7. Warszawa 1968 s. 393.

⁷³ Tamże, t. 6/1. Warszawa 1968 s. 393.

⁷⁴ Jagoda Zenon: *O literaturze i życiu literackim Wolnego Miasta Krakowa 1816–1846*. Kraków 1971 s. 32.

⁷⁵ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 287–292.

⁷⁶ Tamże, s. 288 poz. 10, 14, 21, 23.

⁷⁷ Tamże, s. 288 poz. 9, 19; s. 291 poz. 1, 10.

skich⁷⁸. Ponadto na podstawie *Nowego Korbuta* można ustalić, że fragmenty z *Brutusa* Voltaire'a, tłumaczone przez K. Majeranowskiego, znalazły się tylko w „Pszczółce”⁷⁹.

Przy drugim wyjątku z trawestowanej przez F.D. Chotomskiego *Eneidy* K. Majeranowski podał, że fragment tej przeróbki umieścić: „Tygodnik warszawski z 1818 r.”⁸⁰ Pismo o takim tytule nie istniało, natomiast „Tygodnik Polski i Zagraniczny” B. Kicińskiego w 1818 r. istotnie umieścił początek trawestowanej *Eneidy*⁸¹. Ponieważ „Pszczółka” udostępniła czytelnikom inne fragmenty dzieła niż pismo B. Kicińskiego, a całość nie została wydana osobno, pozostają one do dziś dostępne jedynie z łamów periodyku K. Majeranowskiego, chyba że „Dziennik Warszawski” z lat 1828–1829 lub warszawska „Wanda” z 1828 r. przedrukowały je z „Pszczółki”⁸².

Ad 2. Niewiele więcej informacji udzielił redaktor K. Majeranowski o przedrukach. Te, które znalazły się w piśmie, są albo nieprecyzyjne albo niewiele mówiące. Łącznie tylko o ośmiu tytułach utworów można powiedzieć, że to przedruki. Trzech informacji o nich udzielił redaktor K. Majeranowski. Przypisek do wiersza komentującego ograniczenie wolności osobistej we Francji w 1820 r. pochodził, według redaktora, z „Minerwy Francuskiej”⁸³, z której, nota bene, wiele przedrukował, lecz niewiele konkretnych danych, takich jak autor utworu, rocznik, bądź rok pisma, podawał.

Z kolei do wiersza *Kopalnia klejnotów* z 1820 r., autora oznaczonego pseudonimem „N.”, K. Majeranowski dołączył przypis, w którym wyjaśniał: „Lubo ta sama powieść pod nazwiskiem bajki umieszczoną była w ostatnim numerze Orła, przecież na żądanie autora, stosując się do nadesłanego rękopisu, umieszczamy ją dosłownie”⁸⁴. I w tym przypadku można jedynie przypuszczać, że chodzi o pismo „Orzeł Biały” wydawane w latach 1819–1820⁸⁵, albowiem ani utwór o podanym tytule ani pismo „Orzeł” nie są notowane w bibliografiach.

W trzecim przypadku, przy okazji druku wiersza, w którym autor składał hołd K. Lipińskiemu, redaktor K. Majeranowski absolutnie zminimalizował objaśnienie, skąd utwór przedrukował. Podał bowiem, iż jest to przedruk z niemieckiego periodyku ukazującego się we Wrocławiu⁸⁶.

Pięć pozostałych utworów udało się zidentyfikować jako przedruki przy pomocy *Nowego Korbuta*. Anonimowo wydrukowany w 1820 r. wiersz F.S. Dmochow-

⁷⁸ Tamże, s. 288 poz. 12, 24; s. 289 poz. 28; s. 291 poz. 2, 3, 4, 12.

⁷⁹ Tamże, s. 291 poz. 1.

⁸⁰ „Pszczółka Krakowska” 1821 t. 4 nr 46 s. 161.

⁸¹ Pusz Wiesław: „*Nowy Parnas*” przedromantycznej Warszawy. Wrocław 1979 s. 192 poz. 210.

⁸² *Nowy Korbud* t. 4. Warszawa 1966 s. 353 poz. 2.

⁸³ „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 2 nr 28 s. 9.

⁸⁴ Tamże, nr 43 s. 45.

⁸⁵ *Prasa polska...*, s. 76.

⁸⁶ „Pszczółka Krakowska” 1821 t. 4 nr 49 s. 235.

skiego, adresowany do J.U. Niemcewicza, ukazał się jedynie w „Tygodniku Polskim” z 1820 r. i stamtąd mógł być przedrukowany⁸⁷. Napisany około 1800 r. utwór J.P. Woronicza *Ślawniejsze czyny Polaków* zamieścił w 1817 r. „Pamiętnik Warszawski” i zapewne z jego łamów „Pszczółka” przedrukowała wybrany fragment, nawiasem mówiąc, bez podania nazwiska autora⁸⁸. Wiersz A. Felińskiego, skierowany do S. Trembeckiego, ogłosiły dwa pisma przed „Pszczółką” z 1822 r. – w 1805 r. „Dziennik Wileński” oraz w 1821 r. „Rocznik Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk”⁸⁹. Wydaje się, że jako późniejszy, tekst z „Rocznika” stał się podstawą przedruku w piśmie K. Majeranowskiego.

Jako jeden z nielicznych w pismach polskich ukazał się w „Pszczółce” z 1822 r. wyjątek z Koźmianowskiego *Ziemiaństwa polskiego*. Uprzednio ten sam fragment wydrukowała lwowska „Pszczółka Polska” w 1820 r. oraz warszawska „Wanda” w 1821 r.⁹⁰ Z jednego z tych pism redaktor K. Majeranowski dokonał przedruku. Prawdopodobnie z któregoś z periodyków warszawskich redaktor „Pszczółki” przedrukował odę L. Osińskiego gloryfikującą wojsko polskie w 1809 r.⁹¹ Oda ta ukazała się również w wydaniu osobnym, ale bez podania miejsca i roku wydania⁹². Stąd sugestia, że K. Majeranowski przedrukował ją dziesięć lat później raczej z „Pamiętnika Warszawskiego” z 1810 r. lub „Rocznika Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk” z 1812 r.

Ad 3. Informacje o utworach będących w „Pszczółce” przedrukami z dzieł już wydanych są więcej niż skąpe. Drukując w piśmie w 1820 r. *Wolną gromadę* redaktor K. Majeranowski podawał, że: „osobno jest wydrukowaną”, że wyszła u Dziedzickiego, i że „na papierze francuskim kosztuje groszy 20, na prostym gr 15”⁹³. Trudno te dane uznać za mistyfikację, ale brak przynajmniej niektórych z nich i u K. Estreichera i w *Nowym Korbutie*⁹⁴.

W zasadzie niczego nie wyjaśnia notatka K. Majeranowskiego zamieszczona przy publikacji wiersza T. Działyńskiego. Mówi ona, iż jest to „wyjątek z pism... starosty boratyńskiego wydanych około roku 1690”⁹⁵. *Nowy Korbut* nie notuje takiego twórcy. Ze słów K. Majeranowskiego można jedynie wnosić, iż istniało dzieło, z którego fragment redaktor przedrukował w 1819 r. w „Pszczółce”.

Informacje o publikacji utworu M.K. Sarbiewskiego jako tłumaczeniu z dzieła wcześniej wydanego jest również wynikiem tylko przypuszczeń. M.K. Sarbiewski

⁸⁷ *Nowy Korbut* t. 4. Warszawa 1966 s. 420.

⁸⁸ Tamże. t. 6/1. Warszawa 1971 s. 453 poz. 26.

⁸⁹ Tamże. t. 4. Warszawa 1966 s. 452 poz. 6.

⁹⁰ Tamże. t. 5. Warszawa 1967 s. 175 poz. 44.

⁹¹ Osiński Ludwik: *Oda ... na powrót wojsk do stolicy*. „Pszczółka Krakowska” 1819 t. 1 nr 14 s. 145–149.

⁹² *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 448–449 poz. 8.

⁹³ „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 1 nr 14 s. 132.

⁹⁴ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 288 poz. 11 informuje jedynie o wydaniu z 1828 r.

⁹⁵ „Pszczółka Krakowska” 1819 t. 1 nr 4 s. 43.

był w swoich czasach znany z dzieł drukowanych. Nikła wskazówka redaktora, że przedruk pochodzi z „księgi II”⁹⁶ może odnosić się zarówno do wydań pochodzących z Kolonii, jak też Wilna czy Antwerpii, gdzie ukazały się utwory M.K. SARBIEWSKIEGO⁹⁷. Tak więc zarówno miejsce, jak i rok druku, pozostają niewiadomymi. Co do tłumacza, to redaktor K. MAJERANOWSKI podał jego inicjały „A.S.” i dodał, że jest to „uczeń klasy VI szkół W. Kaliskich”⁹⁸. Jednakże ta informacja nie wystarcza do odkrycia nazwiska tłumacza.

Przekład *Nieszporów sycylijskich* C.J. Delavigne’a K. Majeranowski opatrzył w piśmie wyczerpującymi komentarzami. Aczkolwiek wydaje się oczywiste, że z pierwszego, to jednak redaktor nie wspomniał, z którego wydania dzieła dokonał tłumaczenia. Jego przekład ukazał się w „Pszczółce” w pięciu kolejnych tomikach, a następnie jako druk samoistny⁹⁹.

Podobnie rzecz się miała z utworem *Tempe* J.P. UZA, który znalazł się w „Pszczółce” z 1822 r. w tłumaczeniu J.N. Kamińskiego. Nieznane jest wydanie, z którego tłumacz dokonał przekładu. Natomiast przełożony na język polski utwór J.P. UZA znalazł się w piśmie wcześniej niż zbiór przekładów J.N. Kamińskiego wydany w 1828 r.¹⁰⁰

Ad 4. Pięć utworów z „Pszczółki” ukazało się równolegle w periodyku i wydaniu osobnym w tym samym roku. Wspomnianą już wcześniej odę o mogile T. Kościuszki P. Czajkowskiego „Pszczółka” opublikowała w 1820 r. i w tym samym roku utwór został wydrukowany osobno jako odbitka z tego pisma¹⁰¹. Podobnie stało się z wierszem J.W. Łańcuckiego, również dotyczącym T. Kościuszki¹⁰².

W 1821 r. redaktor K. Majeranowski zadbał, by jego kantata na cześć S. Wodzickiego, prezesa Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej, znalazła się w periodyku i osobno wyszła drukiem¹⁰³. Ponadto była wykonywana w teatrze i tam „rozrucana”¹⁰⁴. W tymże roku drugi utwór K. Majeranowskiego, przedstawiony, jak i poprzedni, anonimowo w piśmie, wyszedł z druku¹⁰⁵. I on odnosił się do ponownego wyboru S. Wodzickiego na prezesa Senatu. Bez podania nazwiska J.P. Wronicza w 1821 r. „Pszczółka” wydrukowała jego wiersz, napisany z okazji ślubu Anieli Wodzickiej z Zygmuntem Działyńskim. Poza pismem, w tym samym roku, utwór ukazał się osobno¹⁰⁶.

⁹⁶ Tamże. 1822 t. 2 nr 26 s. 226.

⁹⁷ *Nowy Korbut* t. 3. Warszawa 1965 s. 209 poz. 6.

⁹⁸ „Pszczółka Krakowska” 1822 t. 2 nr 26 s. 226.

⁹⁹ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 291. Przekłady poz. 3.

¹⁰⁰ Tamże. s. 54 poz. 27. Tom 2 zawiera m.in. przekład utworu „Tempe”.

¹⁰¹ Tamże. t. 6/1. Warszawa 1971 s. 573 poz. 7.

¹⁰² Tamże. s. 627 poz. 21.

¹⁰³ Tamże. t. 5. Warszawa 1967 s. 291 poz. 7.

¹⁰⁴ „Pszczółka Krakowska” 1821 t. 4 nr 50 s. 257.

¹⁰⁵ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 291 poz. 8.

¹⁰⁶ Tamże. t. 6/1. Warszawa 1971 s. 455 poz. 51. Brak informacji o druku utworu w „Pszczółce Krakowskiej” (1821 t. 3 nr 33 s. 157–160).

Ad 5. Wcześniej niż inne periodyki „Pszczółka” zaprezentowała jeden dramat i dwa utwory prozatorskie K. Majeranowskiego. Po piosence studenta Biedosza z opery *Wesele na Pociaszce*, wydrukowanej w periodyku z 1822 r.¹⁰⁷, całe dzieło opublikowała „Muza Nadwiślańska” w 1823 r.¹⁰⁸

Powieść historyczna *Kazimierz Wielki i Bródza* znalazła się w „Pszczółce” z 1819 r.¹⁰⁹ „Rozmaitości” lwowskie przedrukowały ją w roku następnym¹¹⁰. W 1819 r. „Pszczółka” przedstawiła także inną powieść K. Majeranowskiego *Zielona wstążeczka*¹¹¹. W 1829 r. redaktor przedrukował ją w „Gońcu Krakowskim”¹¹².

Ad 6. Stosunkowo duża liczba utworów wydrukowanych w „Pszczółce” znalazła się w tym piśmie wcześniej niż w formie publikacji samoistnych. Dotyczy to ośmiu wierszy S. Jaszowskiego, ośmiu z dziewięciu utworów J.W. Łańcuckiego, jednego wiersza F. Wężyka, jednej opery J.N. Kamińskiego oraz ośmiu utworów K. Majeranowskiego.

W przypadku wierszy S. Jaszowskiego można mówić o wcześniejszym ich druku w „Pszczółce” w oparciu o wskazówkę z *Nowego Korbuta* mówiącą, iż „kilkadziesiąt wierszy z lat 1816–1820” znalazło się w *Zabawkach rymotwórczych* poety, wydanych osobno w 1826 r.¹¹³ Były wśród nich zapewne także i te, ogłoszone wcześniej w „Pszczółce”.

W latach 1820–1821 J.W. Łańcucki dostarczał K. Majeranowskiemu rękopisy swoich bajek. W 1832 r. wydał je drukiem¹¹⁴. Zbiór ten objął utwory wydrukowane w „Pszczółce”. Entuzjastyczną ocenę *Okolic Krakowa* F. Wężyka redaktor K. Majeranowski poparł fragmentem z tego dzieła, wydrukowanym w „Pszczółce” w 1820 r., zapowiadając jednocześnie wyjście całości z druku¹¹⁵. Za wcześniejszą od druku publikację fragmentów K. Majeranowski przeproszał autora *Nowych krakowiaków*, J.N. Kamińskiego na łamach „Pszczółki” w 1820 r.¹¹⁶ Nieznane jest osobne wydanie tej opery, niemniej redaktor anonsował je wcześniej, niż ukazał się druk samoistny.

¹⁰⁷ [Majeranowski Konstanty:] *Piosnka studenta [Biedosza] z opery Wesele na Pociaszce*. „Pszczółka Krakowska” 1822 t. 3 s. 48.

¹⁰⁸ Tenże: *Wesele na Pociaszce*. „Muza Nadwiślańska” 1823 t. 1 s. 1–44.

¹⁰⁹ Tenże: *Kazimierz Wielki i Bródza*. „Pszczółka Krakowska” 1819 t. 1 nr 22 s. 235–240; nr 23 s. 253–257.

¹¹⁰ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 288 poz. 8.

¹¹¹ [Majeranowski Konstanty:] *Zielona wstążeczka*. „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 2 nr 40 s. 117–120; nr 41 s. 130–136.

¹¹² Tenże: toż. „Goniec Krakowski” 1829 t. 4 nr 103 s. 841–844. O przedruku utworu w „Gońcu Krakowskim” nie wspomina *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 291. Utwory o niepewnym autorstwie poz. 5.

¹¹³ *Nowy Korbut* t. 7. Warszawa 1968 s. 498 poz. 1.

¹¹⁴ Tamże, t. 6/1. Warszawa 1971 s. 627 poz. 22.

¹¹⁵ „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 2 nr 48 s. 201.

¹¹⁶ Tamże, t. 4 nr 76 s. 261.

Swoje utwory redaktor K. Majeranowski z zasady ogłaszał najpierw w piśmie, a następnie w publikacji samoistnej. Regularnie też nie podawał w periodykach swego nazwiska, co najwyżej wyręczał się ciągle nowymi pseudonimami. To stwierdzenie dotyczy sześciu dramatów i dwu utworów prozatorskich z „Pszczółki”. Z wymienionych dzieł w 1819 r. opublikował dwa wyjątki z *Pomników Aleksandra*, nim w 1820 r. na łamach „Pszczółki” ukazała się drukiem cała „scena liryczna”¹¹⁷. W 1820 r. na łamach „Pszczółki” znalazł się dramat *Pierwsza miłość Kościuszki* i, jako odbitka z pisma, dzieło wyszło drukiem¹¹⁸. Jego ukazanie się redaktor K. Majeranowski propagował w swoim periodyku dwadzieścia cztery stronicie dalej za przedstawioną „sceną liryczną”¹¹⁹. Także w 1820 r. przedstawił kolejną próbkę swojego talentu, ogłaszając fragmenty *Kazimierza Wielkiego i Brózd*, czyli króla chłopków pod odwrotnie, niż w druku osobnym, ułożonymi członami tytułu¹²⁰. Całość tej „opery narodowej” ogłosił w 1822 r. w „Pszczółce” i w formie odbitki z pisma¹²¹. Jeszcze trzy swoje dramaty opublikował K. Majeranowski w „Pszczółce” z 1822 r. Pierwszym był *Basza Janiny*, odbity z pisma w tymże roku¹²², drugim zaś „wyimek” z *Burmistrza oberżysty* przedstawiony „niżeli wyjdzie z druku”, co się stało również w 1822 r.¹²³ W trzecim przypadku chodzi o komedię *Niedowierzanie i przekora, czyli Wet za wet* z 1822 r., które to dzieło przedrukowały *Poezje i Romanse tudzież Pisma Rozmaite* w 1823 r.¹²⁴ Komedia ukazała się także jako druk samoistny w tym samym roku¹²⁵.

Z utworów prozatorskich w 1820 r. ukazała się w „Pszczółce” „powieść polska” pt. *Młodość Zygmunta Augusta* wydana następnie jako publikacja samoistna dopiero w 1843 r.¹²⁶ Opublikowane w 1822 r. *Dzieci* znalazło uznanie w oczach redakcji dzieła *Poezje i Romanse tudzież Pisma Rozmaite*, gdzie ukazało się w 1823 r.¹²⁷

„Krakus”

Spośród utworów zamieszczonych w „Krakusie” w 1822 r. tylko cztery znane są *Nowemu Korbutowi*, a jeden K. Estreicherowi.

¹¹⁷ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 288 poz. 4.

¹¹⁸ Tamże, poz. 16.

¹¹⁹ „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 4 s. 64.

¹²⁰ [Majeranowski Konstanty:] *Król chłopków, czyli Kazimierz Wielki i Brózda*. [Wyjątek]. tamże. t. 3 nr 54 s. 25–34.

¹²¹ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 288 poz. 15.

¹²² Tamże, s. 289 poz. 26. W „Pszczółce Krakowskiej” dramat występował pt. *Basza Janiny*.

¹²³ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 288 poz. 25.

¹²⁴ Tamże, poz. 6.

¹²⁵ Tamże.

¹²⁶ Tamże, poz. 13.

¹²⁷ Tamże, s. 289 poz. 29.

Ad 1. Dwie kantaty K. Majeranowskiego, napisane z powodu imienin S. Sierakowskiego i M. Knotza, osobistości Krakowa tamtych czasów, znalazły się wyłącznie w tym piśmie¹²⁸.

Ad 4. W periodyku i wydaniu osobnym ukazały się dwie pozycje. Były to śpiewki z opery J.W. Krasińskiego *Lis w obrotach*¹²⁹ oraz powinszowania złożone krakowianom z okazji nowego roku przez A. Sumlasińskiego¹³⁰. Obydwa utwory można uznać za występujące równolegle. Co prawda *Bibliografia polska* K. Estreichera nie podaje miejsca ni roku, w którym wyszedł wiersz A. Sumlasińskiego, jednakże sugeruje je okazjonalność tego druku.

Ad 5. Słynny wierszyk karlsbadzki H. Kołłątaja, jako jedyny z utworów poetyckich tego autora, doczekał się przedruku poza „Krakusem”. Stało się to jednak dopiero w osiemdziesiąt lat po jego pierwszej publikacji, gdyż na łamach „Kuriera Warszawskiego” znalazł się w 1902 roku¹³¹.

„Muza Nadwiślańska”

Ad 4. Tylko dwa dramaty K. Majeranowskiego umieszczone w „Muzie” wyszły osobno jako druki samoistne w tym samym roku¹³². *Wesele na Pocieszce* było odbitką z pisma; *Pielgrzym z Tęczyna* zapewne również, ale w tym przypadku brak informacji w *Nowym Korbucie*¹³³.

„Pszczółka Polska”

Ad 4. Spośród utworów wydrukowanych w tym piśmie dwa dramaty zaprezentowane zostały równolegle z ukazaniem się dzieł osobno odbitych. Mowa o operze *Fanszетка* W. Bogusławskiego¹³⁴ i komediooperze *Sekretarz i kucharz* L.A. Dmuszewskiego¹³⁵.

¹²⁸ [Majeranowski Konstanty:] *Kantata śpiewana przez członków Towarzystwa Muzycznego w imieniny swego prezesa ks. Sebastiana Sierakowskiego*. Kraków 1822 t. 1 nr 16 s. 1; Tenże: *Kantata śpiewana przez Towarzystwo Przyjaciół Muzyki w dzień imienin Macieja Knotza 14 lutego 1822 roku*; tamże, nr 41 s. 1; *Nowy Korbuc* t. 5. Warszawa 1967 s. 291 poz. 11, 14.

¹²⁹ [Krasiński Józef Wawrzyniec:] *Dwie śpiewki Krętosza z komedii Lis w obrotach*. Krakus 1822 t. 2 nr 82 s. 1–3; *Nowy Korbuc* t. 6/1 Warszawa 1971 s. 612 poz. 8.

¹³⁰ Sumlasiński Andrzej: *Powinszowanie afiszera krakowskiego Nowego Roku 1823*. Krakus t. 4 nr 271 s. 2; Estreicher Karol: *Bibliografia polska...* t. 4. Kraków 1878 s. 410.

¹³¹ *Nowy Korbuc* t. 5. Warszawa 1967 s. 131 poz. 33.

¹³² [Majeranowski Konstanty:] *Wesele na Pocieszce*. Muza Nadwiślańska 1823 t. 1 s. 1–44; Tenże: *Pielgrzym z Tęczyna, czyli Obraz dobroczyńcy*, tamże s. 1–88. (W tomie I powtórna paginacja od 1); *Nowy Korbuc* t. 5. Warszawa 1967 s. 289 poz. 27, 30.

¹³³ Tamże, poz. 30.

¹³⁴ Tamże, t. 4. Warszawa 1966 s. 264 poz. 80.

¹³⁵ Tamże, s. 429 poz. 107.

Ad 6. W periodyku znalazł się również fragment złożonego do druku utworu L. Kropińskiego *Julia i Adolf*. W przypisku do niego redaktor K. Majeranowski chwalił dzieło i podawał, że udostępnia wyjątek, by czytelnikom skrócić czas oczekiwania na wyjście całości spod prasy drukarskiej¹³⁶.

„Rozrywki Przyjemne i Pożyteczne” oraz „Flora Polska”

Tylko o dziewięciu utworach z „Rozrywek” oraz kontynuacji pisma zatytułowanej *Flora Polska, czyli Rozrywki Przyjemne i Pożyteczne* wydawanych w latach 1826–1827 wypowiedają się źródła. Wszystkie te informacje dotyczą dzieł K. Majeranowskiego.

Ad 1. Według *Nowego Korbuta* cztery utwory K. Majeranowskiego ukazały się wyłącznie w tym piśmie. Były to dwa wiersze: *Prolog na rocznicę uroczystości ogłoszenia ustawy konstytucyjnej dla Rzeczypospolitej Krakowskiej, w dniu 11 września 1826 obchodzoną, dany w teatrze narodowym i Brzytwejda* oraz dwa utwory prozatorskie: *Franuś pod Raszynem* i *Panienska z pensji, czyli Nowy don Kiszot*¹³⁷. Do tej grupy utworów P. Hertz zaliczył również wiersz zatytułowany *Praca*¹³⁸.

Ad 5. Zanim „Rozmaitości Krakowskie” z 1834 r. opublikowały trzy utwory prozatorskie K. Majeranowskiego: *Szlachcic w pulapce*, *Historia szarego płaszcza, znaleziona w jego rękawie* oraz *Marysia z Andrychowa* ogłoszono je uprzednio w „Rozrywkach” i ich kontynuacji¹³⁹. Czwarty utwór – powieść *Przypadki pana Stanisława Czerwonki przez niego opowiedane*, zaprezentowany został w 1826 r. w „Rozrywkach” we fragmencie zatytułowanym: *Grzesio i król Jan Kazimierz*, a następnie, także w 1826 r., znalazł się na szpaltach „Flory Polskiej” jako całość¹⁴⁰.

„Kurier Krakowski Płci Pięknej i Literaturze Poświęcony”

Ad 1. Z łamów „Kuriera” nigdzie nie zostały przedrukowane dwie pozycje pióra K. Majeranowskiego. Pierwsza z nich to fragment z komedii *Kiermasz w Krzesławicach*, druga była utworem prozatorskim i nosiła tytuł *Wędrownka syna Melpomeny*¹⁴¹.

¹³⁶ Kropiński [Ludwik]: *Romans*. „Pszczółka Polska” 1823 t. 3 nr 17 szp. 715–717; tamże, szp. 715.

¹³⁷ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 289 poz. 38, 40, 34, 35.

¹³⁸ Hertz Paweł: *Zbiór poetów polskich XIX w. t. 1*. Warszawa 1959 s. 466–469.

¹³⁹ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 289 poz. 37, 41, 42.

¹⁴⁰ Tamże, poz. 36.

¹⁴¹ [Majeranowski Konstanty:] *Śpiewki Kaspra z komedii: Kiermasz w Krzesławicach*. „Kurier Krakowski Płci Pięknej i Literaturze Poświęcony” 1827 nr 2 s. 7–8; Tenże: *Wędrownka syna Melpomeny*; tamże nr 6 s. 23–24, nr 7 s. 27–28, nr 8 s. 31–32, nr 9 s. 33–36, nr 10 s. 37–40, nr 11 s. 43–44.

„Rozmaitości Naukowe”

Ad 2. Fragmenty z *Andromachy* J.B. Racine’a, przełożonej przez W. Miera, znalazły się w „Rozmaitościach” z 1829 r. jako przedruk z „Dziennika Wileńskiego” z 1818 r.¹⁴²

Ad 6. Zanim J. Łapsiński ogłosił swój zbiorek poezji w 1829 r.¹⁴³ „Rozmaitości” z 1828 r. przedstawiły pięć jego sonetów¹⁴⁴.

„Goniec Krakowski”

Ad 1. Kolejne dwa sonety J. Łapsińskiego umieścił na swych łamach „Goniec” z 1829 r.¹⁴⁵ Była to jednak inna ich redakcja, niż w zbiorze poezji wydanym w tymże roku¹⁴⁶. Pozostały więc w takim sformułowaniu wyłącznie na szpaltach tego periodyku.

Zapewne jako pierwsze pismo w 1829 r. „Goniec” opublikował „piosenkę narodową” rozpoczynającą się od słów *Idzie żołnierz borem, lasem...*¹⁴⁷. Redaktor K. Majeranowski wyjaśniał czytelnikom, iż otrzymał ją z życzeniem wydrukowania w podanej wersji. Miał to być odzew na apel redaktora „Pamiętnika Sandomierskiego”, który rozpoczął akcję zbierania starych pieśni ludowych¹⁴⁸. Z rękopisu otrzymanego od przyjaciela J. Miszewskiego „Goniec” z 1830 r. wydrukował pośmiertnie jeden z wierszy miłosnych tego przywódcy młodzieży krakowskiej, która w 1820 r. dawała wyraz dążeniom wolnościowym¹⁴⁹.

Ad 2. Przedruki znajdujące miejsce w „Gońcu” pochodziły z wielu pism. Był wśród nich periodyk wileński, lwowski i warszawski, pisma zaboru pruskiego oraz periodyk londyński.

Józef Zawadzki przedstawił w „Dzienniku Wileńskim” własne starania o zebranie rozproszonej spuścizny po S. Trembeckim oraz opublikował jego sielankę *Wesele* dotychczas nie drukowaną. Objąsnienie i utwór przedrukował w 1829 r. „Goniec”, nie podając rocznika ani roku wychodzenia periodyku, z którego dokonał przedruku¹⁵⁰.

¹⁴² *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 315 poz. 9.

¹⁴³ Tamże. t. 8. Warszawa 1969 s. 296.

¹⁴⁴ Jagoda Zenon. op. cit. s. 146–147.

¹⁴⁵ Łapsiński Józef: *Zamek Ojcowski*. „Goniec Krakowski” 1828 t. 1 nr 11 s. 52; Tenże: *Pieskowa Skala*. tamże.

¹⁴⁶ *Nowy Korbut* t. 8. Warszawa 1969 s. 296.

¹⁴⁷ Inc.: *Idzie żołnierz borem...* „Goniec Krakowski” 1829 t. 5 nr 126 s. 1022–1023.

¹⁴⁸ Tamże. 1829 t. 5 nr 120 s. 979.

¹⁴⁹ Tamże. 1830 t. 6 nr 20 s. 158.

¹⁵⁰ Tamże. 1829 t. 4 nr 117 s. 951.

Zainteresowanie folklorem zaznaczyło się w „Gońcu” z 1829 r. powtórnie poprzez druk trzech piosenek śląskich wybranych z „Dziennika Śląskiego: *Monatsschrift von und für Schlesien*”¹⁵¹.

W 1830 r. z lwowskiego „Haliczana” redaktor K. Majeranowski przedrukował dwa utwory – J. Borkowskiego Dunina *Wiersz na śmierć J.W. Pawła Woronicza*¹⁵² i J.N. Kamińskiego *Mysł pod krzyżem*¹⁵³. W „Gońcu” brak informacji o przedrukach. Ponieważ jednak wiersz J.N. Kamińskiego ukazał się wyłącznie w tym piśmie, mógł stanowić podstawę przedruku. Także wiersz J. Borkowskiego Dunina K. Majeranowski prawdopodobnie przedrukował z „Haliczana”. Przyopuszczenie to popiera fakt zamieszkiwania autora we Lwowie, miejscu ukazywania się pisma. Powyższe rozważania wykluczają natomiast przedruk wiersza z warszawskiego „Kuriera Polskiego”, który wydrukował go znacznie później, bo dopiero w numerze 53 z 1830 r.¹⁵⁴

Trawestacja *Dziadów* A. Mickiewicza, zawarta we „Florze Romantycznej”, ukazała się w „Gazecie Warszawskiej” pt. *Nowe zasady*. Wraz z wyjaśnieniem redakcyjnym, że nadesłał ją nieznaną korespondent, „Goniec” przedrukował ją w 1830 r.¹⁵⁵ W *Nowym Korbucie* brak informacji o „Florze Romantycznej”, przedrukach i udziale K. Koźmiana w tym „ostatnim strzale klasyków w zamierającej walce z romantykami”, jak ją określił A. Bar¹⁵⁶. Jednakże w Krakowie przedruk „Nowych zasad” w „Gońcu” zaliczyć trzeba do jednej, z niewielu zresztą, pozycji mających przeważać szalę zwycięstwa w lokalnym sporze klasyków i romantyków. Drugi dramat umieszczony w „Gońcu”, także w 1830 r., pochodził z londyńskiego „Skarpés London Magazine” i przedstawiał satyryczny obraz redagowania gazety w tym mieście¹⁵⁷.

Poza wspomnianymi sześcioma wierszami i dwoma dramatami „Goniec” przedrukował trzy utwory prozatorskie. *Zielona wstążeczka* K. Majeranowskiego wydrukowana w 1829 r.¹⁵⁸ ukazała się uprzednio w „Pszczółce Krakowskiej” w 1820 r.¹⁵⁹ i zapewne łatwiej było ją stamtąd przedrukować, niż z rękopisu. Z „Pamiętnika dla Płci Pięknej” z 1830 r. redaktor K. Majeranowski musiał dokonać przedruku bez-

¹⁵¹ Tamże, t. 5 nr 137 s. 1115.

¹⁵² Borkowski Józef Dunin: *Wiersz na śmierć Pawła Woronicza, arcybiskupa i prymasa Królestwa Polskiego, członka towarzystwa warszawskiego przyjaciół nauk, naukowego krakowskiego, orderów polskich etc. Prze...*; tamże 1830 t. 6 nr 14 s. 108–111; *Nowy Korbut* t. 7. Warszawa 1968 s. 170.

¹⁵³ Kamiński J[an] N[epomucen]: *Mysł pod krzyżem*. „Goniec Krakowski” 1830 t. 7 nr 47 s. 376; *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 57.

¹⁵⁴ Tamże, t. 7. Warszawa 1968 s. 170.

¹⁵⁵ *Nowe zasady*. „Goniec Krakowski” 1830 t. 6 nr 34 s. 269–272.

¹⁵⁶ Bar Adam: *Kumoszki na Parnasie*. Kraków 1947 s. 245.

¹⁵⁷ „Goniec Krakowski” 1830 t. 6 nr 6 s. 43.

¹⁵⁸ [Majeranowski Konstanty:] *Zielona wstążeczka*, tamże, 1829 t. 4 nr 103 s. 841–844.

¹⁵⁹ Tenże: *toże*, „Pszczółka Krakowska” 1820 t. 2 nr 40 s. 117–120, nr 41 s. 130–136.

imiennie tam przedstawionej powieści Z. Krasieńskiego *Mściwy karzeł i Masław, książę mazowiecki*¹⁶⁰. Nawiasem mówiąc, był to jedyny w pismach krakowskich z omawianego okresu utwór młodocianego romantyka. Ostatni utwór prozatorski nosił tytuł *Ona i stary pies*. Wydrukowany został w lipskim piśmie „Le Voleur” i stamtąd, według informacji redaktora K. Majeranowskiego, „Goniec” przedrukował go w 1829 roku¹⁶¹.

Ad 6. Przed wydaniem książkowym znalazły się w „Gońcu” fragmenty z dwu tragedii F. Jakubowskiego *Filip II*¹⁶² i *Kiejstut*¹⁶³ oraz pierwsze pośmiertnie drukowane urywki z *Lechiady* J.P. Woronicza¹⁶⁴. Dramaty F. Jakubowskiego ukazały się drukiem dopiero w 1858 r.¹⁶⁵, natomiast pierwsze wydanie utworów J.P. Woronicza wyszło z druku około rok po śmierci autora¹⁶⁶.

„Wanda”

Ad 1. Kolejne próbki talentu poetyckiego J. Miszewskiego przedstawiło następane po „Gońcu” pismo K. Majeranowskiego, czyli „Wanda”. Zaprezentowało je w dwu wierszach miłosnych *Żale Koryla* i *Tajemnica*¹⁶⁷. Brak informacji u K. Estreichera i w *Nowym Korbutcie*¹⁶⁸ o osobnym druku poezji J. Miszewskiego, a więc przypuszczalnie pozostają one do dziś dostępne wyłącznie z łamów „Gońca Krakowskiego” i „Wandy”.

Nazwisko K. Gaszyńskiego jest oczywiście znane *Nowemu Korbutowi*, ale brak w nim informacji, czy patriotyczny wiersz *Trzy natchnienia*¹⁶⁹, wydrukowany w „Wandzie”, znalazł się w wydaniach zbiorowych jego poezji.

Ad 2. Krakowska „Wanda” przedrukowała w 1830 r. z warszawskiego, ale wcześniejszego pisma o tej samej nazwie, *Dumkę* W. Maleckiej¹⁷⁰. W periodyku krakowskim pisarka została przedstawiona pod pseudonimem. Pisma, z którego

¹⁶⁰ *Nowy Korbut* t. 8. Warszawa 1969 s. 133 poz. 14.

¹⁶¹ „Goniec Krakowski” 1829 t. 3 nr 64 s. 526.

¹⁶² Jakubowski Franciszek: *Wyimek z tragedii... oryginalnie napisanej: Filip II*; tamże, t. 2 nr 28 s. 219–222.

¹⁶³ Tenże: *Kiejstut*; tamże t. 5 nr 148 s. 1201–1204.

¹⁶⁴ Woronicz Jan Paweł: *Urywki z Lechiady*; tamże, 1830 t. 6 nr 3 s. 21–24; nr 4 s. 29–32; nr 5 s. 38–40; nr 7 s. 54–56; nr 9 s. 70–72.

¹⁶⁵ Hertz Paweł: op. cit., t. 6. Warszawa 1975 s. 101.

¹⁶⁶ *Nowy Korbut* t. 6/1. Warszawa 1971 s. 454 poz. 36.

¹⁶⁷ Miszewski Juliusz: *Żale Koryla. Przeż...* „Wanda” 1830 nr 8 s. 29–31; Tenże: *Tajemnica*. tamże nr 10 s. 37–38.

¹⁶⁸ *Nowy Korbut* t. 7. Warszawa 1968 s. 380–386.

¹⁶⁹ Gaszyński K[onstanty]: *Trzy natchnienia*. „Wanda” 1830 nr 23 s. 88–89.

¹⁷⁰ *Dumka o Wandzie*; tamże nr 2 s. 7–8.

nastąpił przedruk, K. Majeranowski nie ujawnił, ale porównanie tekstów wykazało, że to ten sam utwór¹⁷¹.

Ad 3. Z nie określonego wydania utworów poetyckich S. Konarskiego K. Majeranowski przedrukował *Pieśń o wychowaniu młodzieży*¹⁷². Ponieważ utwór ukazał się w tłumaczeniu z łaciny, można założyć, iż nie wchodzi w grę wydanie *Wierszy wszystkich, z łaciny na polskie przełożonych z 1778 r.*¹⁷³ Prawdopodobnie nieznanymi tłumacz dokonał nowego przekładu z dzieł wydanych po łacinie.

„Pamiętnik Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych”

Ad 2. Wszyscy autorzy przedstawieni w „Pamiętniku” znani byli publiczności czytającej z wcześniejszych bądź równoległe wychodzących pism. Jednakże periodyk ten wydrukował inne fragmenty lub inne utwory poznanych twórców. Z dorobku P. Czajkowskiego tylko w „Pamiętniku” redaktorzy zaprezentowali obraz III i IV z nie opublikowanego poematu poety *Sala Jagiellońska*¹⁷⁴. Z pewnością tylko w tym piśmie znalazł się okolicznościowy utwór, o którym redaktorzy pisali następująco: „Jeden z uczonych ziomków uczcił świeżo pamiątkę Piotra Kochanowskiego w następującym wierszu, napisanym z powodu wychodzić zaczynającego „Pamiętnika Krakowskiego” z umieszczonym na czele wizerunkiem poety”¹⁷⁵.

Ad 3. Jako kolejny po „Pszczółce Krakowskiej”, „Pamiętnik” wydrukował drugi w pismach krakowskich wiersz M.K. Sarbiewskiego *Pieśń do konika polnego*¹⁷⁶. Nieznana jest wcześniejsza publikacja samoistna, z której utwór pochodzi. Redaktor nie podał też tłumacza.

Ad 6. Ponadto w „Pamiętniku” znalazły się dalsze wyjątki z tragedii F. Jakubowskiego *Filip II*¹⁷⁷ i *Lechiady* J.P. Woronicza¹⁷⁸.

¹⁷¹ Autorka wystąpiła pod pseudonimem „W.Ma.....a”, nieznanym *Nowemu Korbutowi*. Porównanie tekstu jej utworu z „Wandy” i zamieszczonego u P. Hertza (op. cit. t. I. Warszawa 1959 s. 965–966) pozwoliło uzyskać pewność co do jej autorstwa.

¹⁷² Konars[ki Stanisław]: *Pieśń o wychowaniu młodzieży. Tł. z j. łac. pieśni Konar. „Wanda” 1830 nr 25 s. 94–95.*

¹⁷³ *Nowy Korbut* t. 5. Warszawa 1967 s. 146. Wydania zbiorowe poz. 1.

¹⁷⁴ Czajkowski Paweł: *Obraz III z poematu Sala Jagiellońska przez..., profesora literatury w Uniwersytecie Jagiellońskim. „Pamiętnik Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych” 1830 nr 2 s. 37–50; Tenże: Poematu Sala Jagiellońska obraz IV obejmujący pochwałę Kopernika przez...; tamże nr 3 s. 3–17.*

¹⁷⁵ Inc.: *Na świat puszczona....*, tamże nr 1 s. 75–76; tamże s. 75.

¹⁷⁶ Sarbiewski [Maciej Kazimierz]: *Pieśń do konika polnego.* (Tłum. z j. łac.), tamże nr 3 s. 34–35.

¹⁷⁷ Jakubowski Franciszek: *Filip II. Akt II.*, tamże nr 2 s. 59–74.

¹⁷⁸ Woronicz Jan Paweł: *Lech. Pieśń druga. Z pieśni trzeciej koniec mowy Lecha.*, tamże nr 1 s. 1–14, s. 15–16.

Na wstępie podsumowania przywołać trzeba dane statystyczne. Tylko 237 pozycji, czyli około 25% utworów wydrukowanych w pismach krakowskich, udało się odnaleźć w bibliografiach oraz zmieścić w przyjętym podziale (tab. 1). 103 z nich to dzieła umieszczone wyłącznie w omawianych pismach. Przedruków z innych periodyków było 36. Przedruki z dzieł samoistnych już wydanych obejmowały 13 pozycji. Równolegle w pismach i wydaniach samoistnych ukazało się 35. Wcześniej od innych periodyki krakowskie wydrukowały 8 utworów. 42 dzieła pojawiły się w pismach krakowskich wcześniej, niż w publikacjach osobno wydanych.

W 103 utworach z pierwszej grupy najważniejsze są te, które redaktorzy wydrukowali z rękopisów. Wiadomości o druku wierszy z rękopisów podał jedynie K. Majeranowski w kilku ze swych pism. Odnosiły się one do pięciu utworów H. Kołłątaja, dwudziestu L. Szabla i jednego A. Krzyckiego umieszczonych w „Pszczółce Krakowskiej”, dwu wierszy J. Łapsińskiego z „Gońca Krakowskiego” oraz trzech J. Miszewskiego z „Gońca Krakowskiego” i „Wandy”. Do wymienionych pozycji niewątpliwie można doliczyć wszystkie, w liczbie 22, napisane przez redaktora K. Majeranowskiego i wydrukowane w jego pismach. Dołączyć do wyliczonych należy jeszcze także pieśń, rozpoczynającą się od słów *Idzie żołnierz borem, lasem...*, o której wiadomo, że K. Majeranowski otrzymał ją spisaną z relacji ustnej.

Pozostałe utwory uznane zostały za wydrukowane wyłącznie na szpaltach danego pisma, a więc zapewne również pochodziły z rękopisów. Dotyczy to utworów: T.K. Tymowskiego (2), K. Brodzińskiego (2), I. Humnickiego (1) i W. Miniewskiego (1) z „Gazety Krakowskiej”, P. Czajkowskiego (5) z „Rocznika Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonym”, K. Godebskiego (23), A. Wagi (10) i F.D. Chotomskiego (1) z „Pszczółki Krakowskiej”, J.B. Racine’a (1) z „Rozmaitości Naukowych”, K. Gaszyńskiego (1) z „Wandy” oraz P. Czajkowskiego (1) i podanego anonimowo wiersza okolicznościowego z „Pamiętnika Krakowskiego Nauk i Sztuk Pięknych”.

Publikacje 36 utworów wystąpiły w periodykach krakowskich jako przedruki z innych pism, polskich i obcych. Wiadomo o stosowaniu przedruków w pięciu pismach: „Gazecie Krakowskiej” (15), „Pszczółce Krakowskiej” (8), „Rozmaitościach Naukowych” (1), „Gońcu Krakowskim” (11) i „Wandzie” (1). Charakterystyczne, że redaktorzy tych pism przeważnie nie przyznawali się do korzystania z serwisu pism warszawskich. W przypadku redaktora J. Maja dotyczy to następujących periodyków: „Gazety Warszawskiej” (2), „Nowego Pamiętnika Warszawskiego” (1), „Pamiętnika Warszawskiego” (1), „Gazety Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego” (3). Przy jednym przedruku z „Gazety Poznańskiej” także zabrakło informacji. Pozostałe przedruki J. Maj określił i przekazał czytelnikom. Pochodziły one z: „Pamiętnika Lwowskiego” (1), Rozmaitości (1), „Gazety Poznańskiej” (1), „Gazety Wielkiego Księstwa Poznańskiego” (1) oraz dwu nieznanymi – „Augurium” i nie zidentyfikowanego obcego.

Tabela 1. Liczba utworów wydrukowanych w pismach krakowskich w latach 1795–1830 w podziale według wskazanych grup

Lp.	Tytuł pisma	Drukowane wyłącznie w danym piśmie	Publikowane jako przedruki z innych periodyków	Publikowane jako przedruki z dzieł samoistnych już wydanych	Ogłaszane równoległe w piśmie i wydaniu samoistnym	Przedstawiane wcześniej niż w innych periodykach	Przedstawiane wcześniej w dziełach osobno odbitych	Razem
1.	Monitor Różnych Ciekawości	–	–	1	–	–	–	1
2.	Gazeta Krakowska	6	15	3	17	–	5	46
3.	Zbiór Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego	–	–	–	7	–	–	7
4.	Rocznik Tow. Nauk. z Univer. Krak. Połączonego	3	–	2	–	–	–	5
5.	Pszczółka Krakowska	76	8	5	5	3	26	123
6.	Krakus	2	–	–	2	1	–	5
7.	Muza Nadwiślańska	–	–	–	2	–	–	2
8.	Pielgrzym z Tęczyna	–	–	–	–	–	–	–
9.	Pszczółka Polska	–	–	–	2	–	1	3
10.	Rozrywki Przyjemne i Pożyteczne oraz Flora Polska	5	–	–	–	4	–	9
11.	Kurier Krak. Płci Pięknej i Literaturze Poświęcony	2	–	–	–	–	–	2
12.	Rozmaitości Naukowe	–	1	–	–	–	5	6
13.	Goniec Krakowski	4	11	–	–	–	3	18
14.	Wanda	3	1	1	–	–	–	5
15.	Pamiętnik Krak. Nauk i Sztuk Pięknych	2	–	1	–	–	2	5
		103	36	13	35	8	42	237

Niektóre przedruki zataił także redaktor K. Majeranowski. W „Pszczółce Krakowskiej” poinformował tylko o trzech i to nieprecyzyjnie. W tym tylko „Orzel Biały” był pismem warszawskim, zaś „Minerve’a Française”, „Skarpé’s London Magazine” i nieokreślony periodyk wrocławski, wychodzący w języku niemieckim, pochodziły z kręgu pism obcych. Pozostałe trzy przedruki są zagadką, ale dokonane być mogły, we wszystkich przypadkach, przede wszystkim z periodyków warszawskich, takich jak: „Rocznik Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk”, „Wanda” lub „Pamiętnik Warszawski”. Alternatywą dla nich był „Dziennik Wileński” i lwowska „Pszczola Polska”.

Mówiąc o przedrukach, wspomnieć należy o zestawie pisarzy, jaki tą drogą redaktorzy propagowali. Szczególnie w przypadku „Gazety Krakowskiej” był to wybór znakomity i świadczący o rozeznaniu wśród najlepszych piór tamtych czasów. W gronie autorów, których utwory J. Maj przedrukował, chociaż nie sygnalizował tego faktu, byli: F. Karpiński, L. Osiński, W. Bogusławski, K. Brodziński z dwoma wierszami, A. Feliński oraz J.Ch. Serra i W. Turski. Z kolei pomiędzy przedrukami anonsowanymi odbiorcom znaleźli się: J. Rynarzewski, J.U. Niemcewicz, J.I. Przybylski, W. Chłędowski oraz dwa wiersze anonimowe – *Definicja ludu i O szubrawcach*. Rozważając obydwie zestawy stwierdzić należy, iż pierwszy nie mógł być bardziej doborowy, w drugim zaś, poza J.U. Niemcewiczem, dominowali twórcy lokalni, znani w Krakowie, Lwowie czy Poznaniu.

Przedruki K. Majeranowskiego zdają się podlegać tym samym regułom. Te, które redaktor zaznaczył w „Pszczółce Krakowskiej” obejmowały trzy anonimowe wiersze zatytułowane: *Kopalnia klejnotów*, *Dziesiąty dzień marca 1820 we Francji* oraz *Hold Lipińskiemu*. Wśród nie zaznaczonych znaleźli się następujący autorzy: F.S. Dmochowski, A. Feliński, K. Koźmian, L. Osiński.

W „Gońcu Krakowskim” redaktor K. Majeranowski jakby stonował różnice między przedrukami jawnymi i utajonymi. W grupie pierwszej jako autor znalazł się tylko S. Trembecki. Pozostałych pięć utworów redaktor przedstawił anonimowo. Były to trzy piosenki śląskie, trawestacja *Dziadów* A. Mickiewicza i jeden utwór prozatorski zatytułowany *Ona i stary pies*. Jako autorzy w grupie drugiej wystąpili: J. Borkowski Dunin, J.N. Kamiński, Z. Krasieński i K. Majeranowski. Również w związku z przedrukiem umieszczonym w „Wandzie” podkreślić należy, iż nazwisko Wanda Malecka znane było, szczególnie w Warszawie.

Sądząc o przedrukach z pism obcych, na podstawie informacji udzielonych przez redaktorów pism krakowskich, wnioskować można, iż w przypadku utworów literackich nie były one szerzej wykorzystywane. W „Gazecie Krakowskiej” znalazł się w 1797 r. jedyny przedruk, i to pośredni z „Almanach des Muses”, w „Pszczółce Krakowskiej” z 1820 r. redaktor K. Majeranowski jeden raz posłużył się tekstem z „Minerve’y Française” i przedrukiem ze „Skarpé’s London Magazine”. Jednorazowo, także w 1821 r., wykorzystał wiersz wydrukowany w nieznanym piśmie niemieckim publikowanym we Wrocławiu, natomiast w „Gońcu Krakowskim” z 1829 r. ukazał się przekład trzech piosenek śląskich wydrukowanych w języku

niemieckim w piśmie „Monatschrift von und für Schlesien” oraz utwór prozatorski z lipskiego „Le Voleur”.

Jedynie trzynaście utworów znalazło się w pismach krakowskich jako przedruki z wydanych już dzieł samoistnych. Ukazały się one w „Monitorze Różnych Ciekawości” (1), „Gazecie Krakowskiej” (3), „Roczniku Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonym” (2), „Pszczółce Krakowskiej” (5), „Wandzie” (1), „Pamiętniku Krakowskim Nauk i Sztuk Pięknych” (1).

W 1795 r. o przedruku wiersza Fryderyka II Wielkiego, jako o już opublikowanym w dziełach wydanych, poinformował J. Maj z łamów „Monitora Różnych Ciekawości”. Nie udało się ustalić, z jakiego wydania nastąpił przedruk.

Kolejne przedruki anonsowane były w „Gazecie Krakowskiej”. W 1812 i 1814 r. redaktor J. Maj dokonał przedruku dwu wierszy O. Konopczyńskiego, które uprzednio ukazały się drukiem, w 1808 r. zaś wydrukował fragment o kawie z dzieła J. Delille’a *Les trois règnes de la nature*, które wyszło w Paryżu wcześniej, ale zapewne także w 1808 r.

Utwory P. Czajkowskiego: *Majówka na Bielanach krakowskich* oraz *Oda do wzniesionej mogiły Kościuszki* ukazały się wcześniej w publikacjach zwartych, niż w piśmie Towarzystwa Naukowego krakowskiego i tak zostały zakwalifikowane w przyjętym schemacie. Jednakże faktem jest, iż autor uprzedził wydanie książkowe przez udostępnienie ich treści szerszemu forum na posiedzeniach Towarzystwa Naukowego i zapewne tylko nieregularny cykl ukazywania się „Rocznika Naukowego Towarzystwa z Uniwersytetem Krakowskim Połączonym” sprawił, że na jego łamach utwory te znalazły się później, niż osobno odbite.

W „Pszczółce Krakowskiej” redaktor K. Majeranowski zasygnalizował przedruk czterech utworów i nie wspominał o piątym. On sam był jedynym polskim współczesnym autorem, którego utwór „Wolna gromada” ukazał się drukiem przed ogłoszeniem go w piśmie, ale nie wiadomo, kiedy i gdzie to nastąpiło, ponieważ jako redaktor nie podał ani miejsca ani roku druku, a „Nowy Korbut” nie wymienia takiego wydania samoistnego.

Informacje o uprzednich wydaniach samoistnych dzieł poetów staropolskich T. Działyńskiego, przedstawionego w „Pszczółce Krakowskiej” oraz M.K. Sarbiewskiego, zaprezentowanego i w „Pszczółce Krakowskiej” i w „Pamiętniku Nauk i Sztuk Pięknych”, leżą jedynie w sferze przypuszczeń. Co do tragedii C.J. Delavigne’a *Nieszpory sycylijskie*, ogłoszonej w „Pszczółce Krakowskiej”, najpierw we fragmentach, a następnie w całości, to w piśmie także brak konkretnej daty wyjścia tego dzieła z druku we Francji. Z innych źródeł wiadomo, że pierwsze wydanie ukazało się w 1819 r. i z niego redaktor K. Majeranowski mógł dokonać przekładu. Również nieznanne jest wydanie dzieł J.P. Uza, z którego J.N. Kamiński przetłumaczył utwór *Tempe*. Wiadomo jedynie, że szereg przekładów, w tym utwór J.P. Uza, wyszedł drukiem sześć lat później, niż w „Pszczółce Krakowskiej”.

W „Wandzie” znalazł się ostatni przedruk. Był to wiersz S. Konarskiego *O wychowaniu młodzieży*. I w tym przypadku można jedynie snuć przypuszczenia, czy

był to przedruk z dzieł S. Konarskiego wydanych w 1778 r. w języku polskim, czy nowy przekład utworu opublikowanego uprzednio po łacinie.

Charakteryzując przedruki można jedynie stwierdzić, że redaktorzy pism udzielali niewielu informacji o dziełach będących podstawami przedruków utworów polskich i obcych. Godny podkreślenia jest brak jakiegokolwiek wskazówki co do przedruków twórców starożytnych Horatiusa i Vergiliusa. Również i te wskazówki, które dotyczyły pisarzy staropolskich oraz współczesnych polskich oraz obcych, były w większości zbyt ogólnikowe i pozwalały raczej snuć domysły, aniżeli wskazać druk uprzednio opublikowany, z którego dany redaktor zaczerpnął tekst przedruku.

Równolegle w periodykach i wydaniach samoistnych ukazało się w omawianych pismach 35 pozycji, z czego 17 w „Gazecie Krakowskiej”, 7 w „Zbiorze Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego”, 5 w „Pszczółce Krakowskiej” oraz po dwa w „Krakusie”, „Muzie Nadwiślańskiej” i „Pszczółce Polskiej”. W „Gazecie Krakowskiej” J. Maja opublikowane były utwory, które równocześnie wychodziły jako druki ulotne, związane tematycznie z wydarzeniami politycznymi lat 1796, 1797, 1800, 1802 oraz odzwierciedlające nastroje patriotyczne w latach 1809, a następnie 1810 i 1813. Siedem z nich to utwory patriotyczne, dziewięć politycznych i jeden społeczny, napisany w związku z imieninami Zofii Zamojskiej, członkini Familii.

Połowa z czternastu utworów patriotycznych, wydrukowanych w „Zbiorze Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego” ukazała się jednocześnie jako osobne pozycje wydawnicze, a wszystkie nawiązywały do wyprawy Napoleona na Moskwę i wyrażały nadzieję na odzyskanie niepodległości przez Polskę.

W pismach K. Majeranowskiego równolegle z utworami w periodykach ukazywały się przede wszystkim dramaty. Dotyczy to „Krakusa”, „Muzy Nadwiślańskiej” i „Pszczółki Polskiej”. Natomiast w „Pszczółce Krakowskiej” pojawiły się dwa wiersze patriotyczne o T. Kościuszcze, dwa polityczne adresowane do Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej i jego prezesa S. Wodzickiego oraz jeden napisany na ślub A. Wodzickiej z Z. Działyńskim.

Tak więc zdecydowana większość utworów, które ukazały się w danym roku także w wydaniu osobnym, wiązała się ze znaczącymi dla Polaków uroczystościami. Były to przede wszystkim wydarzenia roku 1809 uwydatniające postawę narodu (16 utworów), następnie polityczne (11 utworów), a w nich sugerujące uległość wobec zaborców, oraz różnorodne sprawy życia codziennego przedstawione w sześciu dramatach i dwu wierszach okazjonalnych.

W pismach krakowskich opublikowano osiem utworów, które zostały tam wydrukowane wcześniej, niż w innych periodykach. Trzy utwory z „Pszczółki Krakowskiej”, jeden z „Krakusa” i cztery z „Rozrywek Przyjemnych i Pożytecznych” znalazły się jako przedruki, później w innych pismach. Spośród ośmiu przedrukowanych utworów siedem napisał K. Majeranowski, autorem ostatniego był H. Kołłątaj. Trzy własne utwory przedrukował K. Majeranowski w swoich pismach. Były

to: opera *Wesele na Pociaszce*, którą wydrukowała „Muza Nadwiślańska” w 1823 r., powieść *Przypadki pana Stanisława Czerwonki przez niego opowiadane* opublikowane na szpaltach „Flory Polskiej, czyli Rozrywek Przyjemnych i Pożytecznych” w 1826 r. oraz powieść *Zielona wstążeczka*, którą ogłosił „Goniec Krakowski” z 1829 r. Dalsze trzy powieści K. Majeranowskiego: *Szlachcic w pułapce*, *Historia szarego płaszcza, znaleziona w jego rękawie* oraz *Marysia z Andrychowa* umieściły, jako przedruki, „Rozmaitości Krakowskie” w 1834 r. W 1820 r. w „Rozmaitościach” lwowskich znalazła się powieść K. Majeranowskiego *Kazimierz Wielki i Bróзда*.

Wierszyk patriotyczny H. Kołłątaja, który stworzył dworom opiekuńczą podstawę do zamknięcia dwu pism K. Majeranowskiego – „Krakusa” i „Pszczółki Krakowskiej” – ukazał się na łamach „Kuriera Warszawskiego” w 1902 r., przy czym to pismo mogło go przedrukować jedynie z „Krakusa”.

42 utwory znalazły się w pismach krakowskich przed wydaniem książkowymi. Było w tej liczbie 29 wierszy, 11 dramatów i 2 utwory prozatorskie. Najwięcej z nich, bo 26, ukazało się na szpaltach „Pszczółki Krakowskiej”. Nikłe ilości wystąpiły w „Gazecie Krakowskiej” (5), „Rozmaitościach Naukowych” (5), „Gońcu Krakowskim” (3) oraz „Pamiętniku Nauk i Sztuk Pięknych” (2) i „Pszczółce Polskiej” (1).

Wśród autorów dominowało nazwisko K. Majeranowskiego, którego 9 utworów, po publikacji w pismach, wyszło drukiem. Z innych utworów wymienić należy: F. Morawskiego, J.U. Niemcewicza, J. Świdarskiego i L.A. Dmuszewskiego z „Gazety Krakowskiej”, F. Wężyka, S. Jaszowskiego, J.W. Łańcuckiego z „Rozmaitości Naukowych”, F. Jakubowskiego i J.P. Woronicza z „Gońca Krakowskiego” oraz L. Kropińskiego z „Pszczółki Polskiej”. Nazwiska F. Jakubowskiego i J.P. Woronicza powtórnie wystąpiły w „Pamiętniku Krakowskim Nauk i Sztuk Pięknych”.

Jak z powyższego wynika, najważniejszą rolę w inspirowaniu samoistnych druków odegrała „Pszczółka Krakowska”. Tylko w odbitkach z niej ukazywały się utwory wcześniej lub równolegle przedstawione w piśmie. Prawdą jest, że były to przede wszystkim odbitki dzieł K. Majeranowskiego, ale żaden inny redaktor nie wykazał takiej inwencji, jak on, zarazem w propagowaniu dzieł własnych i innych autorów. Warto zwrócić uwagę, że redaktor K. Majeranowski gorąco reklamował w „Pszczółce Krakowskiej” *Okolice Krakowa* F. Wężyka i zachęcał do ich nabywania, a przed wyjściem z druku dramatu *Nowe krakowianki* J.N. Kamińskiego fascynował się fragmentem z niego opublikowanym. Podobnie postąpił drukując w „Pszczółce Polskiej” wyjątek z dzieła *Julia i Adolf* L. Kropińskiego. Jego też zasługą jest udostępnienie utworów S. Jaszowskiego i J.W. Łańcuckiego z rękopisów, co niewątpliwie stworzyło asumpt do ich wydań książkowych.

Poza K. Majeranowskim podobną rolę, ale w ograniczonym zakresie odegrał J. Maj. W tym miejscu podkreślić można tylko propagowanie utworu J. Świdar-

skiego, którego wyjście z druku zapowiedział i którego ukazanie się anonsował w osobnej notce.

Przy charakterystyce inspiratorskiej funkcji pism krakowskich podkreślić należy, iż każda z wydzielonych grup utworów spełniła odmienne cele. Największą grupę stanowiły utwory drukowane wyłącznie w danym piśmie. One to zapewne drukowane były w dużym stopniu (a może wyłącznie) z rękopisów. Periodyki stwarzały więc autorom możliwości debiutów, a odbiorcom prezentowały twórców dotąd nieznanych. Publikacje z dzieł samoistnych, wcześniej wydanych, przypominały utwory wybitnych poetów polskich i obcych, w tym także staropolskich.

Utwory ogłaszane równolegle w piśmie, bądź pismach, i wydaniach samoistnych dowodzą, iż ważne dla Polaków wydarzenia tamtych czasów komentowane były licznie i chętnie przez ludzi pióra. Przyszłym pokoleniom zostawały, jako dowody postawy patriotycznej, nie tylko utwory w periodykach, ale i publikacje samoistne.

Za zasługę należy redaktorom pism krakowskich policzyć wcześniejsze ogłaszanie w wydawanych przez nich periodykach utworów, które następnie stały się godne przedruków. Przyznać jednak należy, iż były to przypadki nieliczne, a poza Krakowem ukazał się w XIX wieku tylko jeden utwór. Przedruki rozsławiły przede wszystkim nazwisko K. Majeranowskiego, jako autora i w zasadzie w większości przypadków właśnie jego inicjatywie przypisać je należy.

Stosunkowo duża liczba utworów prezentowanych w pismach krakowskich przed wydaniem osobnymi świadczy o penetracji rynku wydawniczego przez redaktorów w poszukiwaniu atrakcyjnych dla czytelników pozycji oraz o znajomości tegoż. Fakt drukowania wyjątków z dzieł, które jeszcze nie zeszły z pras drukarskich dowodzi, iż tą drogą propagowali oni dzieła nazywane znaczącymi w literaturze polskiej oraz wyrażające akcenty patriotyczne, co pozwala pozytywnie ocenić ich rolę w niełatwych latach niewoli narodowej.